

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ  
Кафедра туризму**

**МАРИНА ГРАБАР**

**МАРІЯ КАШКА**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
щодо виконання кваліфікаційної роботи  
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня  
вищої освіти  
спеціальності 242 Туризм**

Ужгород

2021

УДК 338.48(076):378.147

М 54

**Методичні рекомендації щодо виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 Туризм.** Укладачі: М.В. Грабар, М.Ю. Кашка. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. 39 с.

Укладачі:

Грабар М.В. – к.е.н., доцент кафедри туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет»  
Кашка М.Ю. – к.і.н., доцент, доцент кафедри туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рецензенти:

**Бачо Роберт Йосипович** – д.е.н., проф., зав. каф. обліку і аудиту Закарпатського угорського інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

**Маслиган Олена Олександрівна** – к.е.н., доц., доц. кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету.

Рекомендовано до друку кафедрою туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 3 від 20 жовтня 2021 року.

Схвалено науково-методичною комісією факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 2 від 20 жовтня 2021 року.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 р.

## ЗМІСТ

<b>РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ</b> .....	4
1.1. Мета та компетентності кваліфікаційної роботи.....	4
1.2. Вибір теми роботи та її закріплення.....	8
1.3. Керівництво кваліфікаційними роботами.....	9
1.4. Етапи виконання кваліфікаційної роботи бакалавра.....	12
<b>РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА</b> .....	14
2.1. Структура і зміст кваліфікаційної роботи.....	14
2.2. Написання вступу.....	14
2.3. Основна частина кваліфікаційної роботи.....	17
2.4. Висновок до кваліфікаційної роботи.....	19
2.5. Технічне оформлення кваліфікаційної роботи.....	20
<b>РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА ...</b>	26
3.1. Попередній захист.....	26
3.2. Порядок допуску до захисту.....	26
3.3. Презентація до кваліфікаційної роботи.....	27
3.4. Захист випускних кваліфікаційних робіт.....	28
3.5. Оцінювання кваліфікаційної роботи.....	29
<b>ДОДАТКИ</b> .....	32

## РОЗДІЛ 1

### ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

#### 1.1. Мета та компетентності кваліфікаційної роботи

Мета підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра полягає у систематизації, закріпленні та розширенні теоретичних і практичних знань одержаних у процесі навчання знань шляхом розв'язання актуальної проблеми в галузі туризму або в організації роботи туристичних підприємств, розвиток практичних компетентностей, застосування отриманих у процесі навчання теоретичних знань на практиці, формування вміння проводити самостійні дослідження у вирішенні комплексу питань, пов'язаних з конкретною темою роботи, розробці цікавих пропозицій у сфері туристичного бізнесу.

Відповідно до освітньої програми «Туризм» написання бакалаврської роботи сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) інтегральна компетентність – здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
- 2) загальні компетентності:
  - ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
  - ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- ЗК 03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- ЗК 04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- ЗК 05. Прагнення до збереження навколишнього середовища;
- ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 07. Здатність працювати в міжнародному контексті;
- ЗК 08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- ЗК 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми;
- ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- ЗК 11. Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії;
- ЗК 13. Здатність планувати та управляти часом;
- ЗК 14. Здатність працювати в команді та автономно.

### 3) фахові компетентності:

- СК 1. Знання та розуміння предметної області й специфіки професійної діяльності;
- СК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- СК 3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
- СК 4. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;
- СК 5. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
- СК 6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
- СК 7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;

- СК 8. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем;
- СК 9. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;
- СК 10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
- СК 11. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку;
- СК 12. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу;
- СК 13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
- СК 14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;
- СК 15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;
- СК 16. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу;
- СК 17. Здатність обирати оптимальні способи реалізації туристичних послуг, проводити дослідження споживчих ринків та планувати маркетингові заходи;
- СК 18. Здатність до організації нових форм рекреаційної діяльності, орієнтованої на пізнання природи, мінімізацію шкоди довкіллю та підтримку етнокультури;

- СК 19. Здатність організувати та здійснювати туристичну діяльність на природоохоронних територіях;
- СК 20. Здатність оцінювати регіональні туристичні ресурси та використовувати їх у процесі популяризації національного туристичного продукту;
- СК 21. Розробляти рекомендації для державних органів влади та органів місцевого самоврядування у сфері контролю за туристичною діяльністю;
- СК 22. Впроваджувати стратегію зовнішньоекономічної діяльності підприємств туристичної галузі.

Відповідно до освітньої програми «Туризм» написання кваліфікаційної роботи повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

<b>Програмні результати навчання</b>	<b>Шифр ПРН</b>
Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів	ПРН 01
Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук	ПРН 02
Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ	ПРН 03
Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору	ПРН 04
Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території	ПРН 05
Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів	ПРН 06
Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт	ПРН 07
Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися ПР09. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки	ПРН 08
Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем	ПРН 10

(адміністративно-управлінська, економічна, техніко-технологічна, соціально-психологічна)	
Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності	ПРН 11
Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг	ПРН 12
Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей	ПРН 13
Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття	ПРН 14
Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань	ПРН 15
Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості	ПРН 16
Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері ПР18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях	ПРН 17
Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань	ПРН 19
Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання	ПРН 20
Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності	ПРН 21
Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях	ПРН 22
Володіти методиками оцінки туристично-рекреаційних ресурсів регіону	ПРН 23
Аналізувати ефективність використання туристично-рекреаційних ресурсів регіону при створенні туристичного продукту	ПРН 24

## 1.2. Вибір теми роботи та її закріплення

Тематика бакалаврських робіт розробляється, розглядається і затверджується на засіданні кафедри туризму. Тема випускної кваліфікаційної роботи відображає проблематику функціональних напрямів розвитку туристичної індустрії і ґрунтується на основі виробничих функцій та типових завдань діяльності, що формують складові професійної компетентності здобувача.



Перелік тем бакалаврських робіт кожного року оголошується здобувачам. Здобувач обирає тему із оголошеного переліку, але також має право запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Основним критерієм при виборі теми роботи є науковий і практичний інтерес здобувача. Передусім це стосується здобувачів, які тривалий час цілеспрямовано працювали над однією чи декількома подібними темами, в тому числі у рамках виконання курсових робіт та індивідуально-дослідних завдань, публікували статті у фахових виданнях, брали участь у роботі наукових гуртків, змагалися у олімпіадах та конкурсах наукових робіт. При виборі теми кваліфікаційної роботи необхідно також урахувати місце проходження практики.

До виконання кваліфікаційної роботи бакалавра допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану і склали усі заліки та екзамени.

### **1.3. Керівництво кваліфікаційними роботами**

При підготовці випускної кваліфікаційної роботи кожному здобувачеві призначається науковий керівник. Здобувач зобов'язаний при написанні роботи виконувати всі вказівки наукового керівника.

Науковими керівниками випускних кваліфікаційних робіт призначаються професори, доценти, викладачі випускової кафедри.

Закріплення тем випускних кваліфікаційних робіт за здобувачами і призначення ним наукових керівників і рецензентів здійснюється за розпорядженням завідувача кафедри.

Керівництво кваліфікаційними роботами здійснюється викладачами відповідної кафедри на підставі їх навчального навантаження.

Наукове керівництво випускною кваліфікаційною роботою включає:

- оформлення науковим керівником завдання на випускню кваліфікаційну роботу;

- надання допомоги здобувачеві в розробці календарного графіка роботи на весь період виконання кваліфікаційної роботи бакалавра;
- рекомендації по літературі, довідковим, архівним матеріалам та іншим джерелам по темі;
- проведення систематичних консультацій по ходу виконання кваліфікаційної роботи;
- перевірку кваліфікаційної роботи бакалавра, оцінку її готовності до захисту;
- написання відгуку на кваліфікаційну роботу бакалавра;
- участь в роботі комісії із захисту здобувачем випускної кваліфікаційної роботи.

Самостійне виконання кваліфікаційної роботи здобувачем є необхідною умовою підготовки, допуску до захисту роботи в ЕК та присвоєння відповідної кваліфікації.

Під несамотійним виконанням кваліфікаційної роботи розуміється плагіат, тобто використання у роботі чужого тексту, опублікованого у паперовому чи електронному виді, без повного посилання на джерело чи з посиланнями, але коли обсяг і характер запозичень ставлять під сумнів самостійність виконаної роботи чи одного з її основних розділів.

Науковий керівник при здійсненні рубіжного контролю підготовки кваліфікаційної роботи здійснює її перевірку на наявність порушення здобувачами правил професійної етики, зокрема плагіату.

**Виявлення плагіату є підставою для недопущення керівником кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту.**

Керуючись Законом України «Про вищу освіту», Положенням «Про організацію освітнього процесу в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» введеного в дію наказом ректора №61/01-04 від 24.12.20 р., Положенням «Про академічну доброчесність в Ужгородському національному університеті» введеного в дію наказом ректора № 409/01- 17 від 03.03.2017 р.

всі кваліфікаційні роботи здобувачів, які отримують освітній ступінь бакалавра, підлягають процедурі перевірки на наявність авторських запозичень (плагіат). Перевірка повинна здійснюватися за допомогою відповідного програмного забезпечення, зокрема Unichesk. Звіт про перевірку на плагіат (або довідка) є обов'язковим документом, що додається до кваліфікаційної роботи.

При прийнятті рішення щодо допуску здобувача до захисту кваліфікаційної роботи, доцільно керуватися наступними показниками (у %) унікальності роботи (або відповідно % збігів):

- не менше 70% унікальності (не більше 30% збігів з авторськими текстами) – робота допускається до захисту;
- 69-50% унікальності (31-50% збігів з авторськими текстами) – робота потребує доопрацювання;
- 49-25% унікальності (51-75% збігів з авторськими текстами) – робота потребує суттєвого доопрацювання і додаткової перевірки науковим керівником;
- менше 25% унікальності (більше 75% збігів з авторськими текстами) – робота не допускається до захисту. У такому разі здобувач недопущений до захисту рішенням кафедр відраховується з університету з одержанням академічної довідки.

Відповідальність за дотримання академічної доброчесності несе здобувач, а контроль здійснює керівник кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота повинна мати рецензію. Рецензент бакалаврської роботи:

- отримує від здобувача роботу для рецензування;
- докладно знайомиться з її змістом та графічним матеріалом кваліфікаційної роботи, приділяє увагу науково-технічному рівню розробки, сучасності та раціональності прийнятих рішень, правильності розрахунків, використанню новітніх технологій, дотриманню вимог державних стандартів

тощо. За необхідності запрошує здобувача на бесіду для отримання його пояснень з питань дипломної роботи бакалавра;

– готує рецензію на кваліфікаційну роботу.

#### **1.4. Етапи виконання кваліфікаційної роботи бакалавра**

Кожний здобувач отримує завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра з тематики робіт відповідної кафедри.

Виконання кваліфікаційної роботи включає наступні етапи:

1. Вибір (призначення) теми на основі написання заяви.
2. Розробка попереднього плану роботи.
3. Підбір літератури і робота з нею.
4. Складання розгорненого плану кваліфікаційної роботи.
5. Написання теоретичного розділу, його літературне та технічне оформлення.
6. Збирання та обробка емпіричного матеріалу, де проводиться дослідження.
7. Написання аналітичного розділу, його літературне та технічне оформлення.
8. Написання рекомендаційного розділу, його літературне та технічне оформлення.
9. Формулювання висновків та пропозицій.
10. Подання науковому керівнику першого варіанта тексту для ознайомлення.
11. Усунення недоліків, урахування рекомендацій, написання остаточного варіанта тексту.
12. Попередній захист роботи на кафедрі.
13. Підготовка до захисту.
14. Захист кваліфікаційної роботи бакалавра.

Багато здобувачів розробляють для себе план-графік виконання кваліфікаційної роботи, який ефективно дисциплінує виконавця, робить його роботу цілеспрямованою і систематичною.

Такий план-графік складається в довільній формі і містить наступні основні види робіт і терміни їх виконання:

- консультації у керівника по питаннях цільової установки, структури і методики підготовки і написання роботи;
- вивчення літературних і інших опублікованих джерел;
- збір, узагальнення і аналіз статистичного і фактичного матеріалу;
- безпосереднє проведення досліджень;
- проміжні доповіді і консультації з керівником;
- формулювання основних висновків і практичних рекомендацій;
- написання тексту і представлення його для рецензування.

**Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра – 40-50 сторінок, не враховуючи додатки. Робота пишеться українською мовою.**

## **РОЗДІЛ 2**

### **ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА**

#### **2.1. Структура і зміст кваліфікаційної роботи**

Кваліфікаційна робота повинна мати обов'язкові складові частини, що розташовуються в послідовності:

- титульна сторінка (додаток А);
- зміст (додаток Б);
- список умовних позначень (у разі потреби);
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Додатково до кваліфікаційної роботи додаються:

- завдання до кваліфікаційної роботи (додаток В);
- відгук наукового керівника;
- рецензія;
- звіт про перевірку на плагіат (або довідка).

#### **2.2. Написання вступу**

У вступі в науково-дослідну роботу послідовно висвітлюються:

- обґрунтування актуальності теми;
- ступінь вивчення проблеми у науковій літературі;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета і завдання роботи;

- методи дослідження – перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої мети. Перераховувати їх потрібно у відповідності до змісту роботи, коротко визначаючи, що саме досліджувалося кожним з методів;
- практичне значення одержаних результатів – результати практичного застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання, тобто що саме вирішує виконана дипломна робота для покращення діяльності туристичного підприємства;
- структура роботи – вказується загальна кількість сторінок друкованого тексту, кількість таблиць, рисунків, додатків, джерел у списку використаної літератури.

**Вибір теми** визначається необхідністю (бажанням) вирішити якусь проблему.

**Проблема** – це вищий рівень науково-дослідної роботи, являє собою первинну загальну постановку задачі, яка ще зовсім ніким не була вирішена. Проблема – це велике автономне дослідження, що містить сукупність тем, спрямованих на вирішення принципових теоретичних і практичних питань науки (в тому числі і комплексних тем).

**Тема** – це специфічне самостійне дослідження, спрямоване на вирішення конкретно сформульованого наукового питання.

**Актуальність теми** – це відповідь на запитання: «Чому дану проблему потрібно в даний час вивчати?» Обґрунтування актуальності має бути небагатослівним, треба показати головне – суть проблемної ситуації. Те, наскільки правильно автор оцінює вибрану тему з погляду своєчасності і соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість.

У **характеристиці ступеня вивченості проблеми** вказується, ким, коли і які аспекти досліджувалися, і наскільки глибоко, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена в українській та

зарубіжній науковій літературі, треба обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання.

**Об'єкт дослідження** – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і вибране для вивчення. Представлення об'єкту дослідження починають фразою: «Об'єктом дослідження є ... (повна назва)», після чого дається стислий опис об'єкту з вказівкою його основних характеристик.

**Предмет дослідження** – це те, що знаходиться у межах об'єкту. Тобто, об'єкт і предмет співвідносяться як ціле і частина, загальне і приватне. Саме предмет визначає тему дослідження. Визначення предмету дослідження – це відповідь на питання: «Що, які властивості і які зв'язки об'єкту вивчати?»

**Мета** – це те, що хочуть отримати при проведенні дослідження, тобто отримання певного конкретного результату – виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, оцінка рівня розвитку, формулювання програми розвитку, виведення формули, визначення параметрів або властивостей об'єкту і так далі. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, аналіз, виробництво, виготовлення тощо) метою не є.

**Завдання дослідження** – це етапи, послідовність виконання роботи, ті дії, які необхідно виконати для досягнення поставленої мети, вирішення проблеми, перевірки гіпотези дослідження. Структура (зміст) роботи звичайно є повним відображенням вирішуваних завдань. Відповідь будується просто: «В процесі дослідження вирішувалися наступні завдання: ...» – далі послідовно перераховуються виконувані операції (перша, друга і так далі).

**Методика дослідження** відповідає на запитання про те, як ми отримали результат, за допомогою яких методів, в яких умовах. **Методика** – це спосіб, алгоритм виконання дослідження, сукупність методів. Звичайно для здобувача вона є запозиченою у когось («робота виконувалася по аналогії з ...»), але може бути розроблена самостійно.



**Практична значущість результатів дослідження** може полягати в можливості рішення практичної задачі, проведення подальших наукових досліджень або для використання в процесі підготовки фахівців.

Завершується вступ стандартною фразою: «Робота складається з вступу, N розділів, висновків; містить N сторінок тексту, N рисунків, N таблиць, N додатків. Список джерел включає N найменувань літератури, N електронних публікацій».

Обсяг вступу звичайно не перевищує 5-7% обсягу рукопису.

### **2.3. Основна частина кваліфікаційної роботи**

Основна частина кваліфікаційної роботи – найбільша за обсягом, займає не менше 2/3 роботи. Саме у ній висловлюється суть проблеми, розкривається тема, визначається авторська позиція.

Перший розділ повинен бути теоретичним. В ньому наводяться основні поняття і визначення, опис об'єкту дослідження, кількісні та якісні показники, якими цей об'єкт характеризується, детально викладається методика дослідження. Тільки глибоке знання теорії служить основою для правильного вирішення практичних питань. Як правило перший розділ складається з 3 підрозділів (параграфів). Рекомендований об'єм розділу – 12-15 сторінок (до 30 % обсягу проекту). Перший розділ є основою для розробки прикладних аспектів обраної теми.

Орієнтовна структура першого розділу:

1.1. Аналіз теоретичних основ проблеми – висвітлюється погляди різних науковців на проблематику дослідження, надаються узагальненні підходи до основних понять.

1.2. Рекомендується розглянути кращі зарубіжні практики у вирішенні проблеми дослідження.

1.3. Варто розкрити українську практику вирішення проблеми дослідження, зосередитися на існуючій нормативно-правовій базі та механізмах реалізації управлінських функцій в даному напрямку.

Другий (аналітичний) розділ, забезпечуючи логічну послідовність дослідження, має стати перехідним до наступного третього розділу і поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій.

Аналітичний розділ повинен містити:

- опис, характеристику сучасного стану діяльності установи, міста, країни чи регіону де проводять дослідження;
- діагностування результатів діяльності підприємства щодо обраного напрямку дослідження;
- ґрунтовний аналіз з використанням накопиченого емпіричного матеріалу та із залученням усіх теоретичних знань певного методичного інструментарію.

Для виконання другого розділу джерелом інформації є планові і фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації, які використовує здобувач під час написання бакалаврської роботи.

Аналітична обробка матеріалів повинна супроводжуватись складанням таблиць, графіків, діаграм, рисунків з поясненнями до них. Аналіз тенденції зміни одного показника слід освітлювати не у формі таблиці, а графіка. В останньому бажано розміщувати не тільки абсолютні значення, а й темпи щорічного росту. Аналіз економічних показників діяльності підприємства повинен завершуватись виявленням резервів підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Він повинен також стати вихідним етапом в обґрунтуванні планів розвитку діяльності досліджуваного об'єкту.

Обсяг другого розділу – в межах 40% загального обсягу кваліфікаційної роботи або 15-20 сторінок.

У Розділі 3 – рекомендаційному – як правило, містяться 2-3 взаємопов'язані підрозділи (параграфи). У них висвітлюється інформація рекомендаційного характеру, в якій наводяться пропозиції щодо перспективи розвитку та удосконалення діяльності об'єкта дослідження, організації/процесу/явища/ галузі в цілому або її окремих складових.

Завданням третього, розділу є розробка конкретних рекомендацій і пропозицій на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені в першому розділі, а також висновків другого розділу.

Детальні пропозиції щодо удосконалення діяльності об'єкта повинні відповідати напрямку дослідження: кожна з розгорнутим обґрунтуванням, у зв'язку і як наслідок висновків з аналізу, який проведено в другому розділі, відштовхуючись від виявлених відхилень, проблем і недоліків. Запропоновані удосконалення та інновації мають містити розрахунково-кількісне обґрунтування.

Пропозиції здобувача щодо науково-практичного вирішення завдань досліджуваної теми повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності й практичної втіленості.

Обсяг третього розділу може становити до 30% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

#### **2.4. Висновок до кваліфікаційної роботи**

У висновках кваліфікаційної роботи формулюються практичні рекомендації та пропозиції, що випливають з дослідження. Висновки повинні відповідати поставленим меті та завданням. Звичайно кожному з поставлених у вступі завдань відповідає не менше одного висновку або пропозиції.

Оцінювання кваліфікаційної роботи починається із з'ясування відповідності між поставленими у вступі завданнями і висновками.

Висновки мають бути короткими, містити чіткі формулювання, висновки, які органічно і логічно пов'язані з основним змістом роботи, з поставленими у вступі завданнями. Не слід повторювати те, про що написано в основній частині, і приводити новий фактичний матеріал. Не треба формулювати висновки ширше, ніж того вимагає дана тема. Не можна приводити положення, які не підтвержені в роботі конкретним матеріалом.

Кожний пункт висновків складається з двох частин – твердження («встановлено, виявлено, досліджено...») і доказу («тому, що...», «на підставі...»). Наприклад: «Встановлено, що рівень розвитку галузі недостатній, оскільки аналіз динаміки доходу туристичних операторів України протягом досліджуваного періоду знизився на 5%».

Обсяг висновків з бакалаврської роботи – 2-3 сторінки, або 8-10% тексту.

## **2.5. Технічне оформлення кваліфікаційної роботи**

Кваліфікаційна робота бакалавра набирається на комп'ютері в текстовому редакторі Word і друкується на одній стороні аркушу білого паперу формату А4 (210x297 мм). Допускається представляти таблиці й ілюстрації на аркушах формату А3 (297x420 мм). Розміри полів на сторінці: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Шрифт Times New Roman розміром 14 пунктів, чорного кольору, через півтора інтервали, абзацний відступ – 10 мм, вирівнювання – по ширині.

Заголовки структурних частин роботи: **ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ** (за необхідності), **ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** друкують великими літерами, жирним шрифтом і розміщують посередині рядка.

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після неї знаходиться тільки один рядок тексту.

Забороняється використання засобів редагування і форматування тексту (ущільнення, зміна інтервалів, полів тощо) з метою зміни обсягу роботи в сторінках у більшу або меншу сторону.

Титульна сторінка – перша сторінка роботи, де вказуються: повна назва організації, в якій підготовлена робота (університет, факультет, кафедра); назва (тема) роботи та її статус (кваліфікаційна робота); дані здобувача (курс, ініціали, прізвище) і наукового керівника (посада, науковий ступінь, вчене звання, ініціали, прізвище).

Зміст – третя сторінка кваліфікаційної роботи. Дається пронумерований арабськими цифрами перелік всіх розділів, підрозділів, додатків з вказівкою номерів сторінок, з яких починаються ці елементи роботи.

Текст основної частини викладається за розділами змісту. Кожний розділ роботи починають з нової сторінки, а підрозділ – на тій же сторінці.

Сторінки нумеруються арабськими цифрами, при цьому зберігається суцільна нумерація всього тексту (від першої до останньої сторінки зі всіма вставками). Номер сторінки ставиться у верхньому правому кутку без крапки в кінці. Титульну сторінку включають в загальну нумерацію, але номер сторінки не проставляють.

Розділи і підрозділи основної частини роботи нумеруються арабськими цифрами. Номер розділу ставлять після слова «Розділ» без знаку «№». Номер складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, розділених крапкою, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу) або «1.3.2» і так далі. Заголовок розділу друкують з нового рядка, наступного за номером

розділу. Заголовки підрозділів пишуть після їх номерів через пробіл на тому ж рядку.

Посилання на джерела в тексті кваліфікаційної роботи проставляються в прямих дужках цифрою, відповідною порядковому номеру джерела в списку використаних джерел. Наприклад: [7, с. 25], де перша цифра означає номер джерела в списку використаних джерел; друга цифра – номер сторінки джерела, з якій взято матеріал.

Посилання даються при прямому і непрямому цитуванні на всі види опублікованих і неопублікованих документів на будь-яких носіях, а також на складові частини документів. Якщо один і той же матеріал перевидано неодноразово, то слід посилатися на його останнє видання. Пряма цитата (дослівна) полягає в дужки, при непрямому цитуванні дужки не ставляться.

**Список використаних джерел** оформляється відповідно до вимог державного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» (додаток Г). Список використаних джерел наводять у кінці тексту кваліфікаційної роботи. Починають його також з нової сторінки. Перелік посилань має нараховувати не менше 30-40 найменувань.

Перелік використаних джерел рекомендується складати за абеткою в наступній послідовності:

- закони України;
- укази Президента України;
- декрети й ухвали Кабінету Міністрів України;
- монографії, книги, статті, збірки документів приводяться в алфавітному порядку за прізвищем авторів;
- іноземні джерела;
- електронні джерела.

**Таблиці використовуються** для представлення цифрового матеріалу. Вони розміщуються безпосередньо за текстом, в якому згадувалися вперше. На всі

таблиці мають бути посилання в тексті. Таблиці нумерують арабськими цифрами, які ставляться по правій стороні над заголовком таблиці. Після слова «Таблиця» знак «№» і крапка не ставляться. Заголовок слід поміщати над таблицею по центру, без абзацного відступу. При оформленні таблиць допускається застосовувати в таблиці шрифт на 1-2 пункти менший, ніж в основному тексті. Якщо приведені дані запозичені, треба указувати джерело інформації.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, «Таблиця 2.1» – перша таблиця другого розділу.

Приклад побудови таблиці.

*Таблиця 2.5.*

**Туристичні потоки, осіб [19]**

Роки	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами – усього	Із загальної кількості туристів		
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2014	15908	148	8512	7248
2015	9328	14	7952	1362
2016	7689	7	7041	641
2017	7052	–	6543	509
2018	11698	–	10185	1513

У випадку перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами пишеться:

*Продовж. табл. 2.5*

1	2	3	4	5
2019	15974	–	14570	1404
2020	22306	–	21204	1102

Ілюстрації (малюнки, графіки, карти і ін.) слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому згадуються вперше, або на наступній

сторінці. На всі ілюстрації, приведені в тексті, мають бути посилання. Не допускається одні і ті ж результати представляти у вигляді ілюстрації і таблиці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», далі проставляється номер і робиться підпис. Наприклад: Рис. 3.2 (другий малюнок третього розділу). Текст пояснень (підрисунковий текст) розташовують під заголовком малюнка по ширині сторінки. Приклад наведення рисунків.

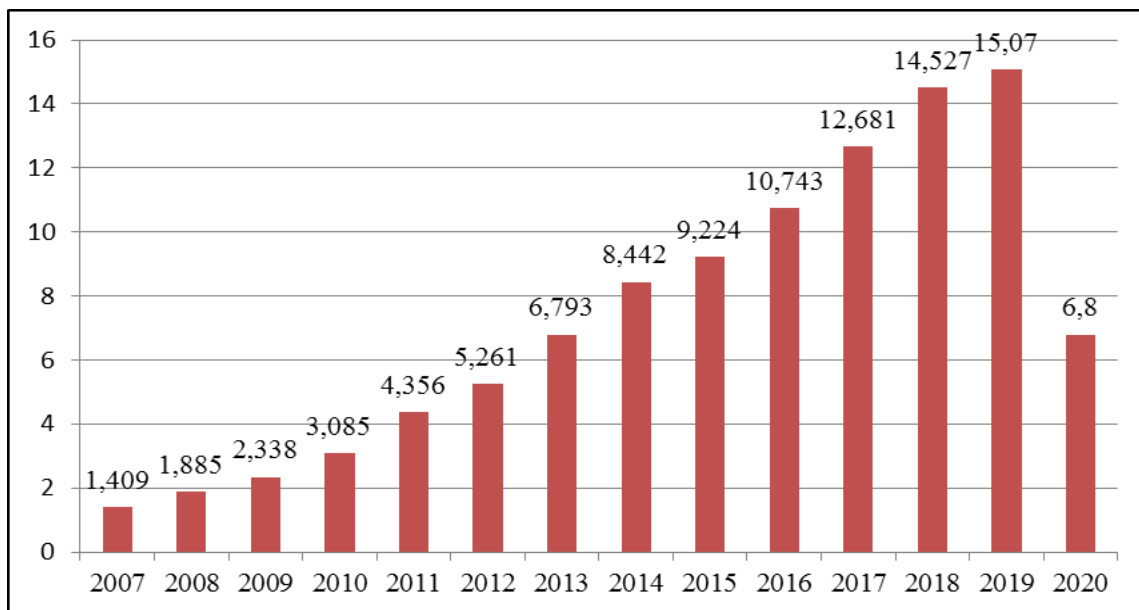


Рис. 1.1. Динаміка доходу компанії, млрд. дол. США (розроблено автором на основі [5])

Всі математичні формули і вирази, які є в роботі, необхідно пояснити. Якщо формула запозичена з літератури, можна обмежитися посиланням на джерело і розкрити сутність символів, що входять в неї. Оригінальні формули пояснюються в ході їх обґрунтування. При цьому приводяться не всі елементарні проміжні результати, а лише основні етапи виведення формули і кінцевий результат. Формули в бакалаврській роботі підлягають наскрізній нумерації. Номер формули розташовується в круглих дужках і нумерується на правій стороні аркуша на рівні останнього рядка формули: наприклад: (1.1) [22, с. 27].

Пояснення значення кожного символу і числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом



«де» без двокрапки. Наприклад, ціна тур пакету у розрахунку на одного туриста складається з наступних елементів:

$$Ц = [(\Sigma B_i + \Sigma H_i) + (B_{\text{п}} + \text{П} + \text{К} + B_{\text{чі}} + \Sigma Z_{\text{н(к)}}) \times 1,2] / \text{Ч}_T, \quad (1.1)$$

де Ц – ціна турпакета в розрахунку на одного туриста, грн.;

$\Sigma B_i$  – вартість послуг, які входять до пакета, складеного туроператором, грн.;

$\Sigma H_i$  – непрямі податки на окремі види послуг, грн.;

$B_{\text{п}}$  – умовно-постійні витрати туроператора, грн.;

П – прибуток туроператора, грн.;

К – комісійна винагорода турагенту чи іншому посереднику, який реалізує турпакет (без урахування ПДВ);

$B_{\text{чі}}$  – вартість послуг осіб, які супроводжують групу туристів, грн.;

$\Sigma Z_{\text{н(к)}}$  – комерційні знижки для окремих туристів чи туристських груп;

$\text{Ч}_T$  – чисельність туристів у групі, осіб;

1,2 – коефіцієнт, що враховує податок на додану вартість з маржинального доходу.

**Розділ «Додатки»** є самостійною частиною роботи. Не допускається включення в додаток матеріалів, на які відсутні посилання в тексті.

Додатки кваліфікаційної роботи містять:

- 1) картографічні джерела (карти, картосхеми);
- 2) методики та алгоритми, застосовані в процесі виконання роботи;
- 3) результати досліджень (у зведених таблицях, схемах, графах);
- 4) таблиці проміжних статистичних (цифрових) даних тощо;
- 5) ілюстрації, рисунки, фотографії тощо.

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, наприклад, «ДОДАТОК А». Позначення «Додаток ...» робиться у правому верхньому куті аркуша, нижче симетрично до тексту розміщується назва додатку. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

## РОЗДІЛ 3

### ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

#### 3.1. Попередній захист

Кожний здобувач зобов'язаний пройти попередній захист. Попередній захист проводиться на кафедрі за 2-3 тижні до основного захисту. Ступінь готовності кваліфікаційної роботи до попереднього захисту – 100%; допускаються тільки недоліки в оформленні роботи.

Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра проводиться на розширеному засіданні кафедри або комісією керівників бакалаврських робіт. Здобувач виступає з доповіддю, читання якої недопустимо. Потім здобувачу можуть бути поставлені питання за змістом роботи і доповіді.

Попередній захист є свого роду «репетицією» і допуском до основного захисту. На попередньому захисті виявляються недоліки в роботі, вказуються шляхи їх усунення та ін.

#### 3.2. Порядок допуску до захисту

Оформлену і зброшуровану в картонне переплетення кваліфікаційну роботу здобувач зобов'язаний представити на кафедру в установлений термін, але не пізніше ніж за 10 днів до захисту. Дата отримання роботи фіксується методистом кафедри на титульному аркуші кваліфікаційної роботи. Без реєстрації кваліфікаційна робота вважається за нездану.

Закінчена випускна кваліфікаційна робота представляється на розгляд науковому керівникові для написання ним відгуку. Відгук має містити висновки про можливість допуску роботи освітнього ступеню «бакалавр» до захисту у ЕК. Вносити будь-які зміни або виправлення в роботу після отримання відгуку керівника забороняється. Відгук керівника додається окремо і не підшивається до роботи

У відгуку науковий керівник указує:

- відповідність змісту випускної кваліфікаційної роботи темі;
- науковий рівень, повноту, якість і практичність теми, що розробляється;
- ступінь самостійності, ініціативи і творчості здобувача;
- уміння працювати з літературою і джерелами;
- уміння проводити розрахунки і аналізувати отримані результати, узагальнювати, робити наукові і практичні висновки;
- області використання кваліфікаційної роботи.

У висновку визначається рівень підготовки здобувача, ступінь відповідності випускної роботи кваліфікаційним вимогам спеціальності (напрямку) і можливість її представлення до захисту.

Рецензія повинна містити об'єктивну оцінку кваліфікаційної роботи і відображати:

- актуальність теми, повноту і якість виконання роботи;
- наукову, технічну і економічну доцільність;
- дослідницькі навички автора, його уміння аналізувати, узагальнювати і робити висновки;
- переваги і недоліки кваліфікаційної роботи;
- якість оформлення кваліфікаційної роботи.

Рецензія повинна висвітлювати відповідність поставлених завдань і результатів дослідження, теоретичну і практичну значущість кваліфікаційної роботи і закінчуватися оцінкою роботи, що рецензується. Рецензії додаються і не підшиваються до роботи.

### **3.3. Презентація до кваліфікаційної роботи**

Презентація виступу на захисті кваліфікаційної роботи зазвичай не повинна перевищувати 20 слайдів, але краще вкласти матеріал у 10-15 слайдів (максимум 2 слайди на хвилину промови). Тло слайдів презентації бажано обрати одне для всієї презентації. В одному слайді доцільно вміщувати не більше, ніж 12-15 рядків тексту.

Рекомендована структура презентації така:

- короткий теоретичний вступ (вказати хто займався досліджуваною проблемою і які підходи вироблені) (1-2 слайди);
- об'єкт та предмет дослідження (1 слайд);
- мета та завдання дослідження (1 слайд);
- методи та методики дослідження (1 слайд);
- опис результатів дослідження (8-10 слайдів);
- висновки та рекомендації (1-2 слайди).

### **3.4. Захист випускних кваліфікаційних робіт**

Захист випускних кваліфікаційних робіт проводиться на відкритих засіданнях екзаменаційної комісії.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проходить в наступному порядку:

- інформація завідуючого кафедрою про виконання випускником навчального плану;
- доповідь здобувача тривалістю 8 хвилин;
- відповіді на питання членів ЕК і присутніх на захисті;
- оголошення відгуку і рецензій;
- відповіді здобувача на зауваження керівника і рецензента.

Доповідь структурно складається з трьох частин:

- вступ – 2-3 хвилини (короткий зміст вступу в роботу – обґрунтування вибору теми, мета, задачі, методика дослідження і тощо);
- інформація про виконану роботу – 3-4 хвилини (послідовно за розділами основної частини, – що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо);
- повний виклад результатів дослідження, що складають предмет захисту – 3-4 хвилини (висновки, тобто зміст висновку роботи).

### 3.5. Оцінювання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи засновані на «Положенні про оцінювання навчальних досягнень здобувачів ДВНЗ «УжНУ» за кредитно-модульною системою».

При оцінці роботи враховується глибина опрацювання і широта обсягу теми, ступінь використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність та стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, якість доповіді здобувача і його відповідей на питання та критичні зауваження.

Роботу оцінюють на закритому засіданні комісії по сумі балів:

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	добре
64-73	D	задовільно
60-63	E	задовільно
59 і менше	FX	незадовільно

Екзаменаційна комісія оцінює кожну кваліфікаційну роботу. Оцінювання рівня якості підготовки здобувача здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходу, за критеріями оцінювання набутих загальних і професійних компетентностей і шкалою оцінювання, застосовуючи форми і методи діагностики.

Об'єктом оцінювання є сукупність знань, умінь і навичок, набутих компетентностей, відтворених у процесі виконання й захисту кваліфікаційної роботи.

У процесі визначення оцінки враховується ряд важливих показників якості кваліфікаційної роботи:

- актуальність обраної теми;

- чіткість формулювання мети та завдань дослідження;
- структура і логіка побудови змісту кваліфікаційної роботи;
- практична значущість роботи;
- якість і глибина теоретичного, методологічного та практичного аналізу проблематики дослідження;
- наявність критичного огляду літературних джерел та наукової полеміки;
- актуальність і обґрунтованість запропонованих рішень;
- дотримання вимог щодо оформлення роботи;
- наявність та інформаційна змістовність ілюстративних матеріалів для захисту кваліфікаційної роботи;
- змістовність повідомлення про основні результати дослідження;
- правильність та чіткість відповідей на запитання членів ЕК;
- зауваження і пропозиції, що містяться у зовнішній рецензії та у відгуку наукового керівника.

### Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра

За шкалою ECTS	За шкалою ВНЗ	За національною шкалою	Коментар
А	90-100	відмінно	Кваліфікаційна робота є бездоганною в усіх відношеннях. Містить глибокий самостійний аналіз досліджуваної теми; здобувач вносить реальні пропозиції з удосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті; належно оформлений і має всі необхідні супровідні документи. Має практичне значення. Доповідь логічна і стисла, проголошена вільно зі знанням справи. Відгук і рецензія позитивні. Відповіді на запитання членів ЕК правильні. Презентація перегукується і доповнює та ілюструє доповідь.
В	82-89	дуже добре	Побудова доповіді на захисті грамотна, логічна, чітка й динамічна, у ході доповіді здобувач проявив фундаментальні знання загальнотеоретичних, загальноекономічних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін на рівні вище середнього; Кваліфіковано відповів на всі запитання ЕКу. Наукова робота містить глибокий самостійний аналіз досліджуваної теми; здобувач вносить реальні пропозиції з удосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті; належно оформлена, має всі необхідні супровідні документи.

C	74-81	добре	Тема кваліфікаційної роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: у теоретичній частині поверхнево проаналізовані джерела; недостатньо використані інформаційні матеріали організації, мають місце окремі зауваження у рецензії та відгуку. Побудова доповіді на захисті грамотна, логічна, але були допущені деякі неточності. У ході доповіді здобувач проявив фундаментальні знання на середньому рівні; вміння відбирати, систематизувати й обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження. Відповів на всі запитання ЕКу, але допустив низку помітних помилок. Наукова робота належно оформлена, має всі необхідні супровідні документи
D	64-73	задовільно	Тема роботи в основному розкрита, та мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи; теоретичний розділ не містить критичного аналізу підходів до вирішення науково-прикладної задачі, яку охоплює тема, має описовий характер; в аналітичній частині є надлишок елементів описовості; недостатньо чітко розкриті елементи практичної значущості; добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований; висновки і пропозиції автора обґрунтовані непереконливо; рецензія і відгук містять окремі зауваження; доповідь прочитана за текстом; не всі відповіді на запитання членів ЕК правильні або повні. Наукова робота має всі необхідні супровідні документи.
E	60-63	достатньо	Тема кваліфікаційної роботи розкрита поверхнево. Мають місце такі недоліки: нечітко сформульована мета роботи; відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел; аналіз виконаний поверхнево, переважає описовість. Крім того, мають місце недоліки в оформленні. Доповідь прочитана за готовим текстом. Відповіді на запитання членів ЕК неточні або неповні. Має всі необхідні супровідні документи.
FХ	35-59	незадовільно	Тема кваліфікаційної роботи не розкрита. Мають місце такі недоліки: нечітко сформульована мета роботи; розділи недостатньо пов'язані між собою; відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел; аналіз виконаний поверхнево, переважає описовість; запропоновані заходи з аналізу нерезультативні, економічне обґрунтування неповне. Крім того, мають місце недоліки в оформленні кваліфікаційної роботи. Доповідь прочитана за готовим текстом. Відповіді на запитання членів ЕК неточні або неправильні.

Приклад оформлення титульного аркушу

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ  
КАФЕДРА ТУРИЗМУ**

Допущено до захисту

Ресстраційний № \_\_\_

«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Завідувач кафедри

\_\_\_\_\_ д.геогр.н., проф. Ганна МАШКА

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА  
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
за освітньою програмою Туризм  
ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ КОРОЛІВСТВА ІСПАНІЇ**

Виконав: здобувач 4 курсу  
спеціальності 242 Туризм  
**Петро ПЕТРІНКО**

Науковий керівник:  
к.геогр.н., доц.  
**Наталія ГАБЧАК**

Рецензент:  
д.і.н., проф.  
**Ярослав ГРИЦАК**



Приклад оформлення змісту роботи

**ЗМІСТ**

**ВСТУП**

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО  
ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ**

- 1.1. Сутність сільського зеленого туризму як економічної категорії
- 1.2. Організаційно-економічні аспекти сільського зеленого туризму
- 1.3. Досвід сільського зеленого туризму в зарубіжних країнах

**РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У  
ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

- 2.1. Стан та територіальна локалізація сільських садиб Закарпаття
- 2.2. Дослідження основних маршрутів сільського зеленого туризму регіону
- 2.3. Аналіз основних тенденцій розвитку сільського зеленого туризму  
Закарпаття

**РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ  
СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ РЕГІОНУ**

- 3.1. Сучасна концепція розвитку сільського зеленого туризму Закарпаття
- 3.2. Розробка регіональної програми розвитку сільського зеленого туризму

**ВИСНОВКИ**

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

**ДОДАТКИ**

Бланк завдання на кваліфікаційну роботу

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Факультет туризму та міжнародних комунікацій

Кафедра туризму

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність 242 Туризм

Освітньо-професійна програма «Туризм»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри туризму

д.геогр.н., проф. Ганна МАШКА

(підпис)

**ЗАВДАННЯ**

для підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра

Здобувачу (ці) \_\_\_\_\_

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема \_\_\_\_\_

Керівник \_\_\_\_\_

(наукова ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Тема й керівник роботи затверджені вченою радою факультету туризму та міжнародних комунікацій від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ протокол № \_\_\_\_\_

Термін подання завершеної роботи на кафедру \_\_\_\_\_

Вихідні дані до кваліфікаційної роботи \_\_\_\_\_

Перелік питань, які необхідно дослідити:

1. \_\_\_\_\_

2. \_\_\_\_\_

3. \_\_\_\_\_

... \_\_\_\_\_

Орієнтовний перелік графічного чи/та ілюстративного матеріалу (при потребі) \_\_\_\_\_

Дата видачі завдання “\_\_\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Керівник кваліфікаційної роботи \_\_\_\_\_

( підпис )

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв (ла) до виконання \_\_\_\_\_

( підпис )

(прізвище та ініціали здобувача)

## ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання.

## Загальні вимоги та правила складання»

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<b>Книги: Один автор</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг: навч. посіб. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 202 с.</li> <li>2. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с.</li> <li>3. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с.</li> <li>4. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.</li> </ol>
<b>Два автори</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.</li> <li>2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.</li> <li>3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.</li> <li>4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.</li> <li>5. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</li> </ol>
<b>Три автори</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.</li> <li>2. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани здобувачів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</li> <li>3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.</li> </ol>
<b>Чотири і більше авторів</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.</li> <li>2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.</li> <li>3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</li> <li>4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</li> </ol>
<b>Автор(и) та редактор(и)/упорядники</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</li> <li>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія :</li> </ol>

	<p>навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
<b>Без автора</b>	<p>1. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.</p> <p>2. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.</p> <p>3. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>4. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.</p> <p>5. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.</p> <p>6. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.</p>
<b>Багатотомні видання</b>	<p>1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p>
<b>Автореферат и дисертацій</b>	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
<b>Дисертації</b>	<p>1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон.</p>

	наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
<b>Законодавчі та нормативні документи</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</li> <li>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</li> <li>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</li> <li>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <a href="http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18">http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18</a> (дата звернення: 15.11.2017).</li> <li>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</li> <li>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</li> <li>7. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</li> </ol>
<b>Архівні документи</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</li> <li>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</li> </ol>
<b>Патенти</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</li> <li>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</li> </ol>
<b>Препринти</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</li> <li>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</li> </ol>
<b>Стандарти</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</li> <li>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ :</li> </ol>

	<p>Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
<b>Каталоги</b>	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
<b>Бібліографічні покажчики</b>	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p>
<b>ЧАСТИНА ВИДАННЯ: КНИГИ</b>	<p>1. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>2. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<b>ЧАСТИНА ВИДАННЯ: МАТЕРІАЛІ В КОНФЕРЕНЦІЙ (ТЕЗИ, ДОПОВІДІ)</b>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних</p>

	журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
<b>ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ПЕРІОДИЧ НОГО ВИДАННЯ (ЖУРНАЛУ, ГАЗЕТИ)</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</li> <li>2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</li> <li>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</li> <li>4. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe<sub>2</sub>: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics &amp; Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</li> </ol>
<b>Електронні ресурси</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: <a href="http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757&amp;">http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757&amp;</a> (дата звернення: 15.11.2017).</li> <li>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: <a href="http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf">http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf</a>.</li> <li>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: <a href="http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf">http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf</a>. (дата звернення: 15.11.2017).</li> <li>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: <a href="https://doi.org/10.15407/scin12.06.006">https://doi.org/10.15407/scin12.06.006</a>.</li> </ol>